

Omtrent het boek van Pater Loffeld over de Geschiedenis van Gemert is alleen te vermelden, dat hij in juni 1969 schreef, dat hij zijn vrije tijd zou gaan besteden aan de "Geschiedenis van de Kommanderij Gemert", zoals het boek zal heten.

Zoals aan de regelmatige lezers van Gemerts Heem bekend is, houden de gebroeders Wim en Piet Vos zich al lange tijd bezig met het verzamelen van Gemertse gezegden en woorden. Van veel belang hierbij is de uitspraak; het zou aanbeveling verdienen in het programma van hetkomende jaar op te nemen : het vastleggen van het Gemerts dialect op de band. De tijd dringt hier, want het aantal personen, die nog het echte Gemertse dialect spreken, wordt steeds kleiner.

Ook een tentoonstelling van Gemertse schilders uit heden en verleden zou aanbeveling verdienen en zeker de moeite waard zijn.

Tot slot wil ik gaarne een hartelijk dankwoord uitspreken aan allen, die op de een of andere manier hun medewerking aan ons Heemkundewerk hebben gegeven.

M.H.J. Pennings.

JAARVERGADERING OP 1 MAART 1970 MET LEZING OVER JEROEN BOSCH.

In zijn welkomstwoord richtte de Voorzitter, de hr. L. Bekkers zich speciaal tot enige vertegenwoordigers van onze zusterverenigingen uit Beek en Aarle-Rixtel, die op deze vergadering aanwezig waren. Daarna gaf hij l direct het woord aan de spreker van deze avond, pater Gerlach, O.F.M. Cap. uit Den Bosch, die een causerie zou houden over de Bossche schilder Jeroen Bosch.

In zijn inleiding noemde Pater Gerlach enige fouten, die gemaakt zijn bij de studie van Bosch, o.a. het feit, dat tot de helft van de vorige eeuw de studie van Bosch uitsluitend was overgelaten aan buitenlanders, die noch onze taal, noch onze gewoonten, onze spreekwoorden of folkloristische gebruiken kenden. Tengevolge van hun gebrek aan taalkennis konden ze ook niet de stukken en charters, waarin over Bosch geschreven werd, bestuderen. De meesten van hen waren niet-Katholieken, terwijl Bosch vele religieuze onderwerpen behandelt. Zo werd de studie van Bosch overgelaten aan dilettanten en beunhazen, die verspreid in kranten en tijdschriftjes artikelen aan Bosch wijdden.

Pater Gerlach wees verder op het belang van de Bossche tentoonstelling in 1967, die door meer dan 200,000 personen werd bezocht. Nooit zijn er zoveel werken van Bosch, althans werken in zijn geest op één tentoonstelling bij elkaar geweest. Er zijn 75,000 catalogi verkocht en het zouden er veel meer geweest zijn, als er meer gedrukt waren.

Jeroen Bosch is niet uitsluitend een religieus schilder geweest, zoals misschien uit zijn vele moraliserende werken en afbeeldingen van heiligen zou worden opgemaakt; hij heeft zich ook met andere onderwerpen bezig gehouden.

De familie Bosch heette eerst Van Aken, omdat de grootvader van onze Jeroen van de stad Aken naar Den Bosch is gekomen, na eerst waarschijnlijk nog een tijd in Nijmegen te hebben gewoond. Deze had een zoon Antonius, die evenals zijn vader schilder was. Diens zoon, onze Jeroen, noemt zich op een gegeven moment Hieronymus Bosch. Hij werd in Den Bosch geboren, heeft er op de Markt gewoond en is er gestorven.

Het is volgens Pater Gerlach moeilijk uit te maken, hoeveel en welke schilderijen Jeroen Bosch heeft gemaakt. Verschillende van de schilderstukken, die aan Bosch worden toegeschreven, kunnen ook van andere schilders uit dezelfde tijd zijn. Ook de signatuur levert geen afdoende bewijs, omdat deze in Gotische letters is geschreven en gemakkelijk kon worden nagemaakt. Uit veel werken kunnen we niet uit; daarom is de hulp van folkloristen, kennis van gebruiken en gewoonten, en van volkskunde nodig, om de bedoelingen van Bosch weer te geven; ook de litteratuur-historici kunnen hier een nuttige bijdrage leveren.

Pater Gerlach vertoonde daarna een aantal kleuren-dia's, waarbij hij zich vaak zeer kritisch opstelde ten aanzien van de traditionele interpretatie van de verschillende stukken, alsook van het auteurschap. Vele schilderijen heeft hij grondig bestudeerd. Zo kwam hij tot de conclusie, dat sommige schilderijen iets anders voorstellen, dan de naam, die eraan gegeven is. Zo is b.v. "De bruiloft van Cana" in werkelijkheid een huwelijksfeest van een dochter van een van de Zwanenbroeders van de O.L.Vrouwe Broederschap van Den Bosch; "Het laatste oordeel" is de trek door het leven vanaf de schepping tot de dood. De "Tuin der Lusten" (een drieluik)

laat links Christus zien met Adam en Eva, die de opdracht krijgen: gaat en vermenigvuldigt u; op het middengedeelte laat hij zien, hoe het zou geweest zijn, als de mens niet gezondigd had, hoe hij dan ook lichamelijk plezier zou hebben gehad; rechts onder een klein tafereel met Eva en de appel als teken van de val en het rechterzijluik met afbeeldingen van de straffen van de verdoemden. Met verschillende dia's van details trachtte Pater Gerlach zijn stelling te bewijzen.

Tevoren had hij een aantal afbeeldingen van verschillende heiligen laten zien, als o.a. van St.Christoforus, die het kind Jesus op zijn rug door het water draagt, een legende, die in die tijd sterk leefde. Verder afbeeldingen van Christus' geboorte, de aanbidding der Driekoningen, lijden en dood. Circa 11 uur had hij zijn lezing beëindigd.

Na een hartelijk dankwoord van de Voorzitter en een korte pauze werd de vergadering hervat. De Secretaris las de notulen voor van de vorige vergadering en daarna een uitvoerig verslag over de activiteiten van onze Heenkundekring gedurende het jaar 1969. De Penningmeester, de hr.Jan van Rooij gaf een overzicht van de inkomsten en uitgaven in het afgelopen jaar, waarbij hij een latig saldo kon boeken. Door de leden van de kascommissie waren de boeken in orde bevonden. Als leden van de kascommissie voor het lopende jaar werden opnieuw de heren C.v.d.Elsen en J. van de Laar aangezocht, die het verzoek van de Voorzitter aanvaardden.

De Voorzitter sprak tot de Sedretaris, de Penningmeester en de leden van de kascommissie een hartelijk woord van dank, waarna de rendvraag volgde. Hierbij vroeg de hr.Piet Vos nog eens uitdrukkelijk om Gemertse woorden en uitdrukkingen op te schrijven en door te geven. Verder kwam uit de vergadering het verzoek, om dit jaar een excursie te maken naar het kasteel van Heeswijk en de Abdij aldaar. Het kasteel van Heeswijk is echter op zaterdag en zondag normaal gesloten; de mogelijkheid zal bekeken worden, of er voor ons een uitzondering kan worden gemaakt.

Intussen was het bijna twaalf uur geworden, toen de Voorzitter de vergadering sloot.

M.H.J.Pennings.
